

відображенню сутності навчання української мови та з урахуванням різноманітних процесів, зв'язків, відношень, які її детермінують.

Обґрунтовану вичерпну класифікацію принципів навчання української мови подає М. Пентилюк (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: посібник для студентів пед. університетів та інститутів / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2011. 366 с.), розрізняючи загальнодидактичні традиційні принципи (науковості, систематичності, послідовності, наступності, перспективності, зв'язку теорії з практикою, наочності, доступності, зв'язку навчання з вихованням та ін.) і загальнодидактичні сучасні принципи (гуманізації, гуманітаризації, єдності національного і загальнолюдського, розвивального характеру навчання, співтворчості, співробітництва, індивідуалізації та диференціації, оптимізації та ін.).

Окрім загально-дидактичних принципів навчання дослідниця також виокремлює лінгводидактичні загальнометодичні принципи (взаємозалежності мови і мислення, екстралінгвістичний, функціональний, міжпредметного та внутрішньо предметного зв'язку, зв'язку навчання двох (кількох) мов, нормативно-стилістичний, історичний, взаємозалежності усного і писемного мовлення) й лінгводидактичні специфічні (рівневі) принципи (зв'язку вивчення мови з мовленнєвою діяльністю, вивчення морфології на синтаксичній основі, зв'язку навчання пунктуації і виразного читання, зіставлення звуків і букв, лексико-синтаксичний, структурно-семантичний, структурно-словотворчий, парадигматичний, інтонаційний).

Визначені принципи навчання української мови визначають загальнодидактичні і лінгводидактичні засади, пріоритети, які необхідно враховувати у процесі навчання в умовах сучасного освітнього середовища.

Комунікативна компетентність – ключовий складник навчання української мови у закладах загальної середньої освіти з навчанням угорською мовою

*Юліанна Сергійчук,
науковий співробітник відділу навчання
мов національних меншин та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України*

Комунікативна компетентність є провідним складником змісту шкільної мовної освіти в закладах загальної середньої освіти з угорською мовою навчання. Вона впливає на рівень навчальних досягнень, процес адаптації дитини до школи, зокрема її емоційне благополуччя в класному колективі, а головне – на рівень засвоєння та знань державної мови у старших класах.

Наші спостереження та дослідження довели, що для забезпечення головної функції мови – комунікативної – як у початкових класах, так і в середній школі вчитель усвідомлює сутність знань про норми і правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів та інше.

До складових комунікативної компетентності належать: орієнтованість у

різноманітних ситуаціях спілкування, заснована на знаннях і життєвому досвіді; спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших при постійній видозміні психічних станів, міжособистісних відносин, умов соціального середовища; адекватна орієнтація у власному психологічному потенціалі, ситуації; готовність й уміння будувати контакти з людьми;– внутрішні засоби регуляції комунікативних дій; знання, уміння і навички конструктивного спілкування; внутрішні ресурси, необхідні для побудови ефективної комунікативної дії у визначеному колі ситуацій міжособистісної взаємодії.

Отже, комунікативна компетентність – це структурний феномен, що містить як складові цінності, мотиви, установки, так і соціально-психологічні стереотипи, знання, уміння й навички.

Мета розвитку комунікативної компетентності – формування культури усного та писемного мовлення як засобу вільного спілкування та самовираження.

Сформувати й розвинути комунікативну компетентність учнів допомагають: система різнорівневих вправ, творчі завдання, спрямовані на формування вміння слухати й говорити. Виконуючи їх, школярі вчаться вести дискусію, змагатися, співпрацювати, будувати діалог, складати вірші, казки, загадки. Кожен учасник навчального процесу має змогу розкрити свої пізнавальні, творчі можливості, нахили, подолати окремі вади: замкненість, розгубленість, скутість. Використання цих вправ і завдань роблять процес навчання учнів цікавим та невимушеним. Саме такі вправи було висвітлено в плановому посібнику-практикуму «Практикум з української мови для учнів 5-6 класів шкіл з навчанням мовами національних меншин.

Сучасні інноваційні технології приваблюють творчих та ініціативних учителів, які намагаються впроваджувати їх, у тому числі й у процес навчання української мови. Застосування зазначених технологій допомагає розвитку та удосконаленню комунікативної компетентності школярів.